

Załącznik
do Uchwały Nr LIX / 895 / 2006
Sejmiku Województwa Dolnośląskiego
z dnia 12 października 2006 roku
ze zmianami

**WIELOLETNI PROGRAM INWESTYCYJNY
DLA WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO
NA LATA 2007 - 2013
REALIZOWANY PRZEZ
SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA**

(tekst jednolity)

WROCŁAW, CZERWIEC 2008 ROKU

Spis treści

1. Wstęp.....	3
1.1. Założenia ogólne.....	3
1.2. Zakres Wieloletniego Programu Inwestycyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 realizowanego przez Samorząd Województwa.....	4
1.3. Powiązania Wieloletniego Programu Inwestycyjnego z funduszami Unii Europejskiej.....	5
2. Synteza sytuacji społeczno-gospodarczej województwa dolnośląskiego.....	8
3. Dokumenty programowe samorządu województwa.....	13
3.1. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku.....	13
3.2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego.....	14
3.3. Plany i programy wojewódzkie.....	15
4. Prognozy budżetowe na lata 2007-2013 dla samorządu województwa dolnośląskiego.....	17
5. Wybór zadań do Programu.....	28
6. Monitorowanie realizacji Wieloletniego Programu Inwestycyjnego.....	29
7. Wieloletni Program Inwestycyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 realizowany przez Samorząd Województwa w układzie zadaniowo-finansowym.....	30
7.1. Zadania priorytetowe w <i>Wieloletnim Programie Inwestycyjnym dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 realizowanym przez Samorząd Województwa</i> – Tabela A	32
7.2. Zadania rezerwowe do wprowadzenia do <i>Wieloletniego Programu Inwestycyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 realizowanego przez Samorząd Województwa</i> – Tabela B.....	32

1. Wstęp.

1.1. Założenia ogólne.

Na samorządzie województwa spoczywa obowiązek opracowania Wieloletniego Programu Inwestycyjnego (WPI), jako elementu systemu planowania rozwoju województwa oraz dokumentu pozwalającego wykorzystać:

- środki pochodzące z funduszy unijnych,
- środki zagraniczne inne niż unijne,
- środki w ramach partnerstwa publiczno- prywatnego,
- środki z budżetu państwa.

Wieloletni Program Inwestycyjny opracowano na podstawie analizy informacji szczegółowych dotyczących planów inwestycyjnych samorządu województwa i wynikających stąd potrzeb w tym zakresie. Uniwersalny charakter tego dokumentu wynika z faktu, iż jest on nie tylko bankiem danych projektów zadań inwestycyjnych, ale stanowi także uporządkowany program działań podporządkowanych celom i wymaganiom, które wynikają z dokumentów o znaczeniu strategicznym dla województwa. Zawarte w WPI zadania zostały zweryfikowane i ocenione w oparciu o analizę obecnych i prognozowanych możliwości finansowych budżetu województwa, z uwzględnieniem możliwości techniczno – organizacyjnych.

Przedział czasowy Programu wskazywał na potrzebę zebrania szerokiego spektrum informacji, niezbędnych do rzetelnej oceny zgłoszonych projektów zadań, z których część oparta jest o prognozy i założenia, które w miarę upływu czasu wymagać będą niezbędnych korekt. W związku z powyższym przyjmuje się, że przedstawiony program będzie miał charakter otwarty. Stwarza to możliwość uzupełniania zawartych w nim zadań inwestycyjnych, dając gwarancję zgodności z rocznym cyklem budżetowym i co najistotniejsze daje możliwość dostosowania do rzeczywistych możliwości finansowych budżetu województwa i wynikających stąd potrzeb.

Realizacja projektów zadań znajdujących się na liście priorytetowej inwestycji, w poszczególnych grupach zadań pozwoli przede wszystkim na:

1. budowę i modernizację infrastruktury technicznej regionu, mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu gospodarczego województwa, przyczyniającej się do podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej i wzrostu konkurencyjności regionu,
2. zapewnienie ochrony przeciwpowodziowej i zwiększenie retencji wód, przyczyniającej się do wzrostu bezpieczeństwa ludności i gospodarki województwa,
3. modernizację obiektów oświaty, kultury i ochrony zdrowia przyczyniając się do podniesienia poziomu życia mieszkańców regionu, a także powodując przyspieszenie rozwoju społeczno – gospodarczego,
4. podniesienie poziomu świadomości społeczeństwa informacyjnego

Realizacja tych zadań przyczyni się do podniesienia poziomu i jakości życia mieszkańców regionu.

1.2. Zakres Wieloletniego Programu Inwestycyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013.

Przedstawiony Program zawiera zestawienie projektów zadań inwestycyjnych we wszystkich obszarach związanych z rozwojem województwa. Ujęte w nim projekty zadań zostały wybrane z uwzględnieniem celów i kierunków zawartych w dokumentach strategicznych, określających zamierzenia województwa w poszczególnych dziedzinach gospodarki. W szczególności są w nim uwzględnione ustalenia wynikające ze:

- Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku,
- Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego,
- celów strategicznych w zakresie ochrony środowiska na obszarze województwa,
- analizy informacji szczegółowych dotyczących planów inwestycyjnych województwa i wynikających stąd potrzeb.

Wieloletni Program Inwestycyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 realizowany przez Samorząd Województwa, obejmuje inwestycje finansowane w całości bądź w części z budżetu samorządu województwa dolnośląskiego zgodnie z zapisami ustawy o finansach publicznych oraz pozostałe inwestycje, które są realizowane przez jednostki samorządu województwa, ze środków finansowych pochodzących wyłącznie ze źródeł zewnętrznych. Tak jest w przypadku niektórych zadań w zakresie ochrony zdrowia, informatyzacji oraz wszystkich z zakresu gospodarki wodnej.

Przedstawione w Programie zadania można podzielić na kilka podstawowych grup w zależności od źródeł ich finansowania i są to:

- inwestycje możliwe do współfinansowania z funduszy europejskich – projekty realizowane przy wsparciu środkami Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.
- inwestycje możliwe do współfinansowania ze środków zagranicznych innych niż unijne – projekty realizowane przy wykorzystaniu środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- inwestycje możliwe do współfinansowania w ramach partnerstwa prywatno – publicznego,
- inwestycje wieloletnie, kontynuowane – są to przede wszystkim zadania i projekty, których okres realizacji wynika z długiego cyklu realizacyjnego,
- inwestycje własne – projekty w fazie realizacji i planowane, wynikające z bieżącej polityki i decyzji strategicznych samorządu.

1.3. Powiązania Wieloletniego Programu Inwestycyjnego z funduszami Unii Europejskiej.

W kolejnym okresie programowania funduszy strukturalnych Unii Europejskiej 2007-2013 podstawą wykorzystania na Dolnym Śląsku środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) będzie *Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013* (RPO). Instytucją zarządzającą RPO będzie Samorząd Województwa Dolnośląskiego.

Punktem odniesienia dla opracowanego RPO była Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku (SRWD), która pełni funkcję podstawowego aktu planistycznego w zakresie rozwoju naszego regionu. Główny cel *Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013* jest tożsamy z celem nadrzędnym SRWD i zawiera się w stwierdzeniu: *Podniesienie poziomu życia mieszkańców Dolnego Śląska oraz poprawa konkurencyjności regionu przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju*. Dlatego też RPO jest głównym narzędziem realizacji SRWD. RPO jest również zgodny ze strategicznym dokumentem Komisji Europejskiej *Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne wytyczne wspólnoty 2007-2013*. Tym samym program realizuje kluczowy wymóg dla wszystkich programów realizowanych w latach 2007-2013, jakim jest ich wkład na rzecz wzrostu gospodarczego oraz tworzenia warunków sprzyjających zwiększeniu zatrudnienia.

Program umożliwi przyznanie wsparcia różnorodnym rodzajom inwestycji, które zostały określone m.in. w wyniku szeroko prowadzonych konsultacji oraz uzgodnień z jednostkami i środowiskami zaangażowanymi w rozwój województwa dolnośląskiego.

W latach 2007-2013 wsparcie zostanie skierowane nie tylko do obszarów dotychczas już finansowanych ze środków europejskich, takich jak infrastruktura komunikacyjna, turystyka, kultura, edukacja, infrastruktura ochrony środowiska, społeczeństwa informacyjnego, ochrony zdrowia, ale także do nowych dziedzin, w tym m.in. bezpieczeństwa ekologicznego i energetycznego regionu, które dotychczas nie były wspierane ze środków funduszy strukturalnych. Ponadto RPO będzie w większym stopniu wspomagać innowacyjność dolnośląskiej gospodarki oraz rozwój małych i średnich przedsiębiorstw.

Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 według stanu na dzień 13 lipca 2007 r., po I turze konsultacji z Komisją Europejską zawiera 9 Priorytetów przewidzianych do współfinansowania ze środków EFRR. Każdy z priorytetów realizuje cel nadrzędny Programu oraz poszczególne cele szczegółowe, które z kolei przyczyniają się do realizacji poszczególnych celów określonych sfer SRWD. Poniżej zestawiono te priorytety.

Priorytety Regionalnego Programu Operacyjnego	Cele szczegółowe Regionalnego Programu Operacyjnego	Sfera / Cel Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego
Przedsiębiorstwa i innowacyjność	I. Wzrost aktywności gospodarczej opartej o wiedzę i innowacyjność	Sfera: Gospodarcza Cel: Zbudowanie konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki Dolnego Śląska
Społeczeństwo informacyjne		
Transport	II. Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości środowiska, warunków inwestowania i prowadzenia działalności gospodarczej	Sfera: Przestrzenna Cel: Zwiększenie spójności przestrzennej i infrastrukturalnej regionu i jego integracja z europejskimi obszarami wzrostu
Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne		
Energetyka		
Turystyka i kultura		
Edukacja	III. Poprawa i wyrównanie infrastrukturalnych warunków bytu mieszkańców w sferze społecznej	Sfera: Społeczna Cel: Rozwijanie solidarności społecznej oraz postaw obywatelskich twórczych i otwartych na świat
Zdrowie		
Miasta		
Pomoc techniczna		

Źródło: **Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013** – Dokument zaakceptowany decyzją Komisji Europejskiej z dnia 4 września 2007 roku i przyjęty Uchwałą Zarządu Województwa Dolnośląskiego w dniu 25 września 2007 roku

Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007 – 2013 będzie realizowany przy zaangażowaniu łącznie **1,561 mld euro**.

Regionalny Program Operacyjny (RPO) jest jednym z programów operacyjnych, który zostanie wykorzystany do realizacji Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013 – Narodowa Strategia Spójności.

Projekty zadań inwestycyjnych zawarte w WPI muszą być zgodne z celami i kierunkami polityki odpowiednich dokumentów strategicznych, a w przypadku zaangażowania środków zewnętrznych – zwłaszcza strukturalnych – zgodne z wymaganiami i celami określonymi w poszczególnych priorytetach programów dofinansowania.

Zgodnie z projektem Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, będącego podstawą realizacji założeń Krajowego Planu Strategicznego Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, wspierane będą działania na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w ramach czterech osi priorytetowych.

Wieloletni Program Inwestycyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 realizowany przez Samorząd Województwa
Wszystkie te działania będą współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Samorząd Województwa będzie odpowiedzialny za wdrażanie:

- Działania Osi 1: Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa,
- Działania Osi 2: Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej,
- Działania Osi 3: Odnowa i rozwój wsi,
- Działania Osi 4: Leader.”

2. Synteza sytuacji społeczno-gospodarczej województwa dolnośląskiego.

Województwo zajmuje obszar 19.948 km² zamieszkały przez blisko 2,9 mln osób. W 90 miastach zamieszkuje 71,1% ogółu ludności regionu. Z ogólnej jego powierzchni, 29,4% przypada na lasy i grunty leśne, 53,0% na użytki rolne i są to proporcje podobne do tych, jakie występują w innych częściach kraju. Istniejące zasoby kopalin użytecznych (w tym rud miedzi i węgla brunatnego) stanowią podstawę dla rozwoju przemysłu wydobywczego oraz wielu innych gałęzi przemysłu. Rozwijają się także nowoczesne dziedziny przetwórstwa przemysłowego oraz sfera usług. Ukształtowanie geograficzne, warunki środowiska przyrodniczego, zasoby wód leczniczych oraz bogate dziedzictwo kulturowe i historia regionu, sprawiają zaś, że także turystyka i lecznictwo uzdrowiskowe jest jedną z podstawowych sfer działalności w województwie dolnośląskim.

Zaludnienie województwa dolnośląskiego w końcu 1999 roku wynosiło 2977,6 tys. osób, co stanowiło 7,7% ogółu ludności kraju. Według zaś stanu z końca września 2005 roku województwo dolnośląskie zamieszkałe było przez 2890,1 tys. osób, co stanowiło 7,6% ludności Polski. Pod względem liczby ludności region dolnośląski zajmuje 5 miejsce wśród województw kraju.

Województwo dolnośląskie składa się z 26 powiatów, 3 miast na prawach powiatu oraz 169 gmin (36 miejskich, 54 miejsko-wiejskich i 79 wiejskich). Przynależy, wspólnie z opolskim, do regionu południowo-zachodniego (NUTS 1), a jako jednostka szczebla NUTS 2 podzielone jest na 4 jednostki terytorialne szczebla NUTS 3 (podregiony: jeleniogórsko-wałbrzyski, legnicki, wrocławski i miasto Wrocław).

Region leży w strategicznym miejscu Polski i Europy, na przecięciu odwiecznych szlaków komunikacyjnych wschód-zachód i południe-północ. Stolicą regionu jest Wrocław, położony w niewielkiej odległości od stolic sąsiednich krajów europejskich. Sprawia to, że miasto oraz przynależny doń region mają atrakcyjną lokalizację w europejskiej przestrzeni gospodarczej. Województwo leży na skrzyżowaniu ważnych szlaków transportowych o znaczeniu krajowym i europejskim (m.in. III Paneuropejski korytarz transportowy Niemcy - Polska - Ukraina, czy połączenie Skandynawii via Polska z Czechami i Austrią). Główna rzeka – Odra – jest skanalizowana od Kędzierzyna -Koźla (woj. opolskie) do Brzegu Dolnego, a żeglowna aż do Bałtyku przy odpowiednich stanach wody. Warunki terenowe i hydrograficzne powodują, że region narażony jest na powodzie (największa w 1997 r., lokalne w 1998, 2002 r.). Wszystkie aspekty zagospodarowania dorzecza Odry (ochrona przeciwpowodziowa, ochrona środowiska i transport wodny) ujmują kompleksowo rządowy „Program dla Odry – 2006”.

Województwo dolnośląskie jest urozmaicone geograficznie i krajobrazowo. Zamknięte od południa pasmem Sudetów, obejmuje także obszar Przedgórze Sudeckie oraz niziny: Śląską i Śląsko-Łużycką. W Sudetach istnieje bogata sieć ośrodków rekreacyjnych oraz uzdrowisk, bazujących na zasobach wód leczniczych, mineralnych i specyficznym mikroklimacie. Istotnymi elementami wspomagającymi rozwój ruchu turystycznego na Dolnym Śląsku są liczne połączenia komunikacyjne z Czechami i z Niemcami.

Dużą wartość ekologiczną mają Bory Dolnośląskie oraz zwarte kompleksy leśne w Sudetach. Na terenie województwa znajdują się Parki Narodowe (Karkonoski i Gór Stołowych) i liczne parki krajobrazowe (np. Doliny Baryczy, Doliny Bobru), bogactwo obiektów zabytkowych (np. zabytki Wrocławia, dolnośląskie klasztory cysterskie, kościoły Pokoju w Świdnicy i Jaworze, twierdza w Kłodzku, liczne zamki, np. w Książu,

Wieloletni Program Inwestycyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 realizowany przez Samorząd Województwa
zespół archeologiczny Masywu Ślęży). Istnieją dogodne warunki uprawiania sportów zimowych, szczególnie w Karkonoszach.

Województwo dolnośląskie charakteryzuje się wysokim odsetkiem osób z wykształceniem wyższym, wynoszącym 10,3% ludności w wieku 15 lat i więcej (wyniki NSP'2002), co plasuje region na 5 miejscu w kraju, przy średniej krajowej 10,2%. Rozmieszczenie ludności posiadającej ten poziom wykształcenia jest w regionie wyraźnie zróżnicowane na niekorzyść terenów wiejskich. Ponadto około 34,4% ludności województwa dolnośląskiego posiada wykształcenie średnie i policealne, zasadnicze zawodowe – 24,1%, a podstawowe (ukończone, nieukończone i bez wykształcenia) – 31,2%. Istotną rolę w dolnośląskim systemie edukacji odgrywają szkoły wyższe. Większość z uczelni ma swoje siedziby we Wrocławiu. Placówki szkolnictwa wyższego funkcjonują także w innych miastach regionu (Legnica, Wałbrzych i Jelenia Góra). Ponadto w kilku innych ośrodkach działalność edukacyjną prowadzą wydziały, filie i punkty konsultacyjne szkół wyższych.

Specyfiką szkolnictwa wyższego w regionie dolnośląskim jest relatywnie większe znaczenie następujących kierunków studiów: ekonomicznych i administracyjnych, inżynieryjno-technicznych, prawnych, medycznych, weterynaryjnych, opieki społecznej oraz architektury i budownictwa. Mniejsza natomiast ranga przypisywana jest kierunkom: pedagogicznym, humanistycznym, społecznym, usług dla ludności oraz usług transportowych.

Pod względem liczby studiujących w szkołach wyższych region dolnośląski plasuje się na 4 miejscu w kraju. Na 100 tys. ludności Dolnego Śląska przypada 5618 studentów, podczas gdy w kraju – prawie 4930 studentów. Wskaźniki te są wyższe od charakteryzujących większość krajów Unii Europejskiej (przeciętnie – ok. 3200 studentów na 100 tys. ludności).

Na terenie miasta Wrocławia działa jedenaście państwowych wyższych uczelni oraz kilkadziesiąt uczelni prywatnych. Problemem pozostaje jednak relatywnie skromna ilość badań naukowych prowadzonych w uczelniach oraz niedostatecznie rozwinięta ich współpraca z ośrodkami tworzenia tzw. „zaawansowanych technologii” (głównie ze względu na słabo rozwiniętą sieć takich ośrodków).

Województwo dolnośląskie należy też do najbardziej uprzemysłowionych regionów Polski. Znaczny udział przemysłów wydobywczych i przetwórczych wynika z bogatych zasobów surowców mineralnych: rudy miedzi, na której bazuje LGOM Okręg Miedziowy oraz węgla brunatnego (podstawa kompleksu energetycznego w tzw. worku turoszowskim). Ponadto, dobrze rozwinięty jest przemysł spożywczy, chemiczny, motoryzacyjny oraz elektro-maszynowy (sprzęt gospodarstwa domowego).

W okresie transformacji wystąpiły i nadal utrzymują się problemy związane z restrukturyzacją wielkich zakładów państwowych i ich skutkami społecznymi, np. likwidacja nieefektywnego Wałbrzyskiego Zagłębia Węglowego wpłynęła na wysokie bezrobocie w Podregionie Wałbrzyskim.

Charakterystyczne cechy rolnictwa województwa dolnośląskiego to niski, w porównaniu z resztą kraju, wskaźnik prywatnej własności gruntów (duży udział gruntów Skarbu Państwa), większa, od średniej w kraju, wielkość gospodarstw indywidualnych, wielkość plonów z hektara: pszenicy, jęczmienia, ziemniaków i kukurydzy.

Województwo dolnośląskie jest zaangażowane we współpracę regionalną i transgraniczną w relacjach międzynarodowych. Dużą dynamikę działalności wykazują zwłaszcza dwa Euroregiony: „Glacensis” (polsko-czeski) oraz „Neisse-Nisa-Nysa” (niemiecko-czesko-polski).

Województwo Dolnośląskie w porównaniu z regionami krajów UE charakteryzuje się niskim poziomem infrastrukturalnego wyposażenia, a co za tym idzie ilością i jakością oferowanych usług. Dotyczy to praktycznie wszystkich podsystemów infrastruktury, a w szczególności infrastruktury transportowej, urządzeń ochrony środowiska i przeciwpowodziowej oraz infrastruktury wspomagającej rozwój społeczeństwa informacyjnego. Także infrastruktura związana z edukacją, kulturą (w tym stan obiektów i terenów dziedzictwa kulturowego) oraz turystyką odstaje od standardów europejskich i wymaga znacznych nakładów. Stąd też istniejący stan i funkcjonowanie infrastruktury stanowią czynnik ograniczający możliwości sprostania przez region dolnośląski presji konkurencyjnej. Wskazać ponadto należy na wyraźne zróżnicowanie w tej sferze między metropolią wrocławską a obszarami wiejskimi i małymi miastami. Miasto Wrocław jednak w porównaniu z podobnymi ośrodkami miejskimi w krajach Unii Europejskiej posiada ubogą i zniszczoną infrastrukturę, zwłaszcza transportową. Przestrzenne zróżnicowanie wyposażenia infrastrukturalnego oraz brak obszarów szybkiego wzrostu (gate-way-cities) wpływa zatem dodatkowo na zmniejszenie szans rozwojowych regionu.

Najistotniejszym problemem infrastrukturalnym regionu jest słabo rozwinięta i mocno zniszczona infrastruktura transportowa, zwłaszcza drogowa. Brak jest obwodnic oraz autostrad i dróg szybkiego ruchu mogących łączyć poszczególne rejony województwa. Niedostateczny jest też dostęp do infrastruktury społeczeństwa informacyjnego. W przypadku tejże infrastruktury problem dotyka w szczególności obszarów wiejskich i małych miast.

Analiza społeczno-gospodarcza województwa dolnośląskiego wskazuje, iż jego położenie geograficzne stanowi wielką szansę rozwoju gospodarczego, gdyż region ten stanowi bramę w kierunku zachodnim i południowym (pomiędzy Polską a regionami europejskimi). Odległość z Wrocławia do Warszawy i Berlina jest prawie taka sama, a jeszcze mniejsza do Pragi i Drezna. Wiele tras komunikacyjnych przebiega przez Wrocław. Należą do nich drogi prowadzące z Berlina i Drezna do Krakowa i dalej w kierunku Ukrainy, z Warszawy do Monachium, z Warszawy do Pragi, jak również drogi łączące porty Morza Bałtyckiego z Wiedniem.

Analizy wykazują, że sieć dróg jest niedoinwestowana i charakteryzuje się bardzo dużym stopniem dekapitalizacji majątku drogowo-mostowego (ponad 50%). Ponadto jej parametry techniczne nie są dostosowane do obecnych obciążeń, wymogów i normatywów. Odczuwany jest brak obwodnic większych miast, a co za tym idzie brak segregacji ruchu lokalnego od ruchu regionalnego i ponadregionalnego.

Występuje ponadto pilna potrzeba poprawy dostępności drogowych przejść granicznych z Niemcami i Czechami oraz parametrów technicznych prowadzących do nich dróg dojazdowych, szczególnie tych zlokalizowanych w ciągu dróg wojewódzkich. Duże natężenie ruchu na drogach publicznych w połączeniu ze złym stanem nawierzchni dróg sprawia, że wskaźniki bezpieczeństwa w ruchu drogowym w województwie dolnośląskim są gorsze w porównaniu z innymi regionami. Konieczna jest zatem kompleksowa przebudowa i modernizacja podstawowej sieci drogowej, a szczególnie dróg wojewódzkich. Dodatkowym problemem w zakresie sieci drogowej jest niedostateczna liczba mostów przez rzekę Odrę, co utrudnia poprzeczne połączenie gospodarcze między północno-wschodnimi terenami województwa, a jego pozostałą częścią.

Istotnym problemem związanym z ochroną środowiska jest brak na terenie wielu gmin układów kanalizacji i systemów oczyszczania ścieków. Powoduje to odprowadzanie ścieków bezpośrednio do wód

gruntowych, a także do pobliskich cieków, a w konsekwencji nadmierne zanieczyszczenia głównych rzek w województwie, stanowiących w wielu przypadkach źródło wody pitnej dla dużych miast i miejscowości.

Skuteczność ochrony przed powodzią w regionie jest ograniczona z powodu niedostatecznych nakładów na utrzymanie obiektów oraz inwestycje, a także działań prewencyjnych. Powodzie, a w konsekwencji także ich skutki można znacznie ograniczyć dzięki odpowiedniemu systemowi wałów przeciwpowodziowych oraz zbiorników retencyjnych i suchych. System zabezpieczeń przeciwpowodziowych w regionie jest wyeksploatowany (pochodzi głównie z lat 1915-1936).

Pomimo trwającej faktycznie od 2003 r. realizacji rządowego „Programu dla Odry – 2006” nadal należy uznać za niewystarczający system ochrony przeciwpowodziowej. Powodzie występują w ostatnich latach prawie co roku (największa w roku 1997), zagrażając w szczególności Wrocławowi oraz Kotlinom Kłodzkiej i Jeleniogórskiej. Wiele szkód powodziowych z lat poprzednich nie zostało do dnia dzisiejszego usuniętych. W ramach tego Programu do 2016 roku powinna zostać zrealizowana m.in. budowa dwóch dużych zbiorników retencyjnych: w Kamieńcu Ząbkowickim i Raciborzu (woj. śląskie), inwestycji kluczowych dla ochrony przed powodzią na Dolnym Śląsku.

W końcu 2004 roku było 1.341 km wałów przeciwpowodziowych chroniących obszar o powierzchni 155,3 tys. ha, co stanowi 7,8% obszaru regionu. Stan wałów nie jest zadowalający. Ocenia się bowiem, iż ponad 500 km (tj. 37,4% łącznej ich długości) wymaga odbudowy lub modernizacji. Najbardziej skomplikowanym systemem ochrony przed powodzią jest Wrocławski Węzeł Wodny, którego modernizacja przeciąga się w czasie, z powodu permanentnego braku środków finansowych.

Dolny Śląsk należy do najbogatszych regionów pod względem zasobów zabytkowych w Polsce. Zachowały się tu cenne układy urbanistyczne, zespoły i obiekty architektury wysokiej klasy oraz unikatowe przykłady budownictwa regionalnego. Na Dolnym Śląsku do rejestru zabytków wpisanych jest 8 tys. obiektów nieruchomych (1 miejsce w kraju) i 22 tys. ruchomych (2 miejsce) oraz 1600 stanowisk archeologicznych. Należy jednak zaznaczyć, że wiele obiektów o zabytkowych wartościach nie znajduje się w rejestrze zabytków

Zlokalizowane w regionie obiekty kultury i dziedzictwa kulturowego oraz obiekty infrastruktury turystycznej niejednokrotnie nie są w stanie wspomagać rozwoju społecznego i gospodarczego regionu oraz jego miejscowości miejskich i wiejskich. Jednocześnie region uznawany jest za obszar o wysokiej atrakcyjności turystycznej. Atrakcyjność regionu wspomagają także liczne obiekty zabytkowe. Niestety większość z nich jest w złym stanie technicznym, a region jako całość nie jest odpowiednio promowany zarówno w kraju, jak i poza jego granicami. Kolejną przeszkodą wzrostu atrakcyjności turystycznej województwa jest zły stan infrastruktury drogowej, brak odpowiedniego oznakowania obiektów turystycznych, brak jednolitego systemu informacji turystycznej (zwłaszcza w internecie). Nie wykorzystano także – jak dotychczas - możliwości w zakresie turystyki górskiej oraz sportów zimowych.

Obiekty i tereny zabytkowe - oprócz ich atrakcyjności turystycznej - stanowią dziedzictwo kulturowe Dolnego Śląska oraz kraju. Większość zabytków wymaga gruntownego remontu i zagospodarowania, aby móc przyciągać turystów. Potrzeby w zakresie konserwacji, ochrony i rewitalizacji zdegradowanych obiektów zabytkowych narastają od wielu lat. Ponadto problemem regionu jest brak odpowiedniej bazy, zaplecza technicznego oraz odpowiedniego (nowoczesnego) wyposażenia obiektów, ułatwiającego realizację różnorodnych przedsięwzięć kulturalnych, które wyraźnie wpływałyby na wzrost atrakcyjności regionu.

Wieloletni Program Inwestycyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 realizowany przez Samorząd Województwa

Wielkim utrudnieniem dla realizacji projektów kulturalnych jest brak obiektów spełniających taką wielofunkcyjną rolę.

Stan techniczny obiektów i terenów dziedzictwa kulturowego jest zły głównie z powodu braku środków finansowych na odbudowę, rewaloryzację czy też konserwację zabytków oraz z uwagi na niewystarczającą współpracę między jednostkami publicznymi a partnerami prywatnymi.

Wszystkie problemy w sferze infrastrukturalnej, z którymi boryka się województwo dolnośląskie przyczyniają się do obniżenia atrakcyjności inwestycyjnej i nie pozwalają pełnić roli krajowych i europejskich ośrodków wzrostu. Odzwierciedleniem tych problemów jest relatywnie niska konkurencyjność gospodarki regionalnej i niezadawalający poziom życia mieszkańców.

3. Dokumenty programowe samorządu województwa.

3.1. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku (SRWD).

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku została uchwalona przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego w listopadzie 2005 roku, po prawie rocznych konsultacjach ze wszystkimi aktorami regionalnymi i instytucjami centralnymi.

Strategia rozwoju województwa jest najważniejszym dokumentem przygotowywanym przez samorządy województw, określa bowiem cele i priorytety polityki rozwoju, prowadzonej na terenie regionu. Dobra **strategia** przy tym powinna mieć charakter **integracyjny** nie tylko w stosunku do mieszkańców, ale też i organizacji pozarządowych oraz jednostek administracji publicznej wszystkich szczebli działających na danym terenie.

Uznając strategię za podstawowy akt planistyczny, będący punktem odniesienia dla dokumentów operacyjnych na poziomie wojewódzkim, wyznaczono go w systemie polityki rozwoju regionalnego państwa jako podstawę do oceny przez zarządy województw projektu *Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015* oraz do prowadzenia wszelkich działań rozwojowych na terenie województwa.

Wizja regionu została sformułowana następująco:

Dolny Śląsk europejskim regionem węzłowym

Natomiast **cel nadrzędny** brzmi:

Podniesienie poziomu życia mieszkańców Dolnego Śląska oraz poprawa konkurencyjności regionu przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju

Tak sformułowany cel stanowi niejako syntetyczne ujęcie dążeń sprecyzowanych w pierwszej *Strategii Rozwoju Dolnego Śląska* z postulatami wyrażanymi w trakcie opracowywania aktualnie obowiązującej.

W **sferze gospodarczej** cel sformułowano następująco:

Zbudowanie konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki Dolnego Śląska.

W ramach tak określonego celu zakłada się osiągnięcie wysokiego i stabilnego tempa wzrostu oraz rozwoju gospodarczego, jak również poprawę konkurencyjności Dolnego Śląska jako regionu atrakcyjnego do inwestowania i długookresowego prowadzenia innowacyjnej działalności gospodarczej, przy wykorzystaniu endogenicznych czynników rozwoju.

W **sferze przestrzennej** cel brzmi:

Zwiększenie spójności przestrzennej i infrastrukturalnej regionu i jego integracja z europejskimi obszarami wzrostu

W ramach tak określonego celu zakłada się stymulowanie i umacnianie integracji przestrzennej oraz infrastrukturalnej Dolnego Śląska z Polską i Unią Europejską oraz wewnątrz regionu, aktywną ochronę wartości przyrodniczych i kulturowych oraz kształtowanie środowiska przyrodniczego Dolnego Śląska w oparciu o zasady ekorozwoju.

Natomiast w **sferze społecznej** cel sformułowano następująco:

Rozwijanie solidarności społecznej oraz postaw obywatelskich twórczych i otwartych na świat

W ramach tak określonego celu zakłada się stworzenie warunków do poprawy jakości życia, osiągnięcia wysokiego (w skali polskiej i europejskiej) poziomu zaspokojenia potrzeb społecznych, w szczególności w obszarach: socjalnym, edukacyjnym, kulturowym i zdrowotnym.

W SRWD podkreśla się, jak ważnym celem jest aktywizowanie mieszkańców Dolnego Śląska poprzez zwiększanie zaangażowania w realizację zadań publicznych, podejmowanych także przez Samorząd Województwa Dolnośląskiego. Zmobilizowanie Dolnoślązaków do aktywnej pomocy w rozwiązywaniu najbardziej palących problemów, które ów proces mogą spowalniać, zwiększy poczucie odpowiedzialności za harmonijny rozwój regionu. Istotną rolę w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego, opartego na wzajemnym poszanowaniu i odpowiedzialności za „lokalną wspólnotę”, odgrywają organizacje pozarządowe, które powinny stać się poważnym partnerem samorządu województwa, uczestniczącym w realizacji zadań wynikających ze *Strategii*.

Rolą samorządu wojewódzkiego jest zatem zaproszenie do tej „gry” jak najszerszego grona partnerów oraz określenie jej zasad w ten sposób, by pomagać jednocześnie w osiągnięciu zarówno celów Strategii Regionu jak i indywidualnych zamierzeń „graczy”.

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku jest planem długofalowym i nadrzędnym. Określa ona misję i wskazuje podstawowe kierunki działania oraz strategiczne cele, mające zapewnić wzrost konkurencyjności regionu i osiągnięcie wspólnego dobra.

3.2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego.

Cele i kierunki kształtowania struktury przestrzennej województwa dolnośląskiego na poziomie regionalnym zostały określone w **Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego**. Dokument ten został przyjęty przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego w sierpniu 2002 roku. Formułował on politykę przestrzenną regionu opierając się na pierwszej *Strategii rozwoju województwa dolnośląskiego*, a także na *Koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju*.

Obecnie została dokonana okresowa ocena **Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego** przyjęta uchwałą nr 3744/II/06 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 13 czerwca 2006 roku. Zawiera ona następujące dokumenty:

- przegląd zmian w zagospodarowaniu przestrzennym województwa dolnośląskiego w okresie od stycznia 2003 roku do grudnia 2005 roku,
- ocenę realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym,
- raport o stanie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego w zakresie określonym w art. 39 ust. 3 ustawy z dnia 27 marca 2003 r., o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Sporządzone dokumenty zostały przedstawione Wojewódzkiej Komisji Urbanistyczno – Architektonicznej, która pozytywnie zaopiniowała *Ocenę realizacji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym*, wskazując na konieczność przystąpienia do sporządzenia zmiany Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego i Planu zagospodarowania przestrzennego Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego jako części PZPWD.

3.3. Plany i programy wojewódzkie.

Programowanie rozwoju regionu odbywa się na poziomie operacyjnym w Regionalnym Programie Operacyjnym, strategiach sektorowych, ale też np.: Programie dla Odry 2006 itp. W okresie od 2004 roku, kiedy to był opracowywany projekt WPI na lata 2004-2008, zostały opracowane następujące strategie sektorowe:

- **Regionalna Strategia Innowacji (RSI).** Dolnośląska Strategia Innowacji została uchwalona przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego w kwietniu 2005 roku. W dokumencie tym zdefiniowana została wiązka ośmiu celów strategicznych wskazujących na obszary koncentracji działań wspomagających innowacyjność, które powinny znaleźć swoje miejsce w polityce regionu.

Podstawowym celem strategii innowacji jest stworzenie systemu kreującego i monitorującego działania innowacyjne w regionie oraz wypracowanie takich kierunków rozwoju gospodarki w województwie, by mogła stanowić konkurencję w stosunku do innych regionów i krajów.

Strategia ma służyć podniesieniu poziomu innowacyjności przedsiębiorstw dolnośląskich, a przez to również ich konkurencyjności na rynku regionalnym, krajowym i europejskim.

Konsekwencje funkcjonowania systemu innowacji dotyczą niemal wszystkich aspektów rozwoju regionalnego, a w szczególności innowacyjnego zarządzania regionem, innowacyjnej polityki ekologicznej czy transportowej, innowacyjnych technik szkoleniowych itp. Jakość strategii innowacji jest czynnikiem decydującym o pozycji konkurencyjnej regionu. Można twierdzić, że dobrze realizowana strategia będzie predysponować region do wkroczenia na ścieżkę trwałego rozwoju.

Obecnie następuje przełożenie zapisów strategicznych na język praktyki. Województwo znajduje się w wstępnej fazie wdrażania strategii. Realizacja zapisów strategicznych jak również ich weryfikacja następuje na różnym poziomie i z udziałem wielu grup i struktur regionalnych: przedsiębiorców, zaplecza badawczego, organizacji wsparcia biznesu i urzędów. Do wdrażania strategii wykorzystywane są środki pochodzące z funduszy europejskich, budżetu państwa i budżetu województwa.

Wdrożenie strategii innowacji w województwie przyczyni się do uzyskania znacznego postępu w zakresie wzrostu konkurencyjności regionu mierzonego wzrostem poziomu PKB na mieszkańca względem średniej UE. Efektem podejmowanych przedsięwzięć powinno być także zahamowanie zróżnicowań międzyregionalnych na poziomie NUTS II, mierzonych poziomem PKB i stopą bezrobocia.

- Trwają nadal prace nad **Regionalną Strategią Promocji i Rozwoju Eksportu**, która ukierunkowana będzie na wsparcie dolnośląskich przedsiębiorstw eksportujących i potencjalnych eksporterów. Wyniki przeprowadzonych analiz badań rynku potwierdzają wysoką zdolność małych i średnich przedsiębiorstw regionu do eksportu. Wyniki tych badań stanowiąc będą podstawę do opracowania przyszłej strategii sektorowej, wspierającej sferę gospodarczą SRWD w priorytecie *Wspieranie aktywności gospodarczej na Dolnym Śląsku w działaniu Wspieranie eksportu i budowanie potencjału kapitału eksportowego i internacjonalizacji dolnośląskich przedsiębiorstw.*

- **Program Rozwoju Infrastruktury Transportowej i Komunikacji dla Województwa Dolnośląskiego.** Aktualnie Program jest w drugim czytaniu w Sejmiku Województwa Dolnośląskiego. Na podstawie diagnozy stanu istniejącego wytyczono kierunki dotyczące m.in. rozwoju:

1. infrastruktury drogowej,
2. transportu drogowego województwa,
3. infrastruktury i komunikacji kolejowej,
4. komunikacji pasażerskiej na modernizowanych liniach magistralnych,
5. transportu intermodalnego,
6. transportu lotniczego w regionie
7. transportu rzecznoego

- **Programu małej retencji wodnej w województwie dolnośląskim.** Program jest opracowywany przez Dolnośląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych we Wrocławiu. Wpisuje się on w zapisy *Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku* i *Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich Województwa Dolnośląskiego*. Wynika także z Porozumienia zawartego pomiędzy Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministrem Środowiska, Prezesem Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz Prezesem Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w sprawie współpracy na rzecz zwiększania rozwoju małej retencji wodnej oraz upowszechniania i wdrażania proekologicznych metod retencjonowania wody.

Program będzie zawierał następujące elementy:

1. Aktualną ewidencję obiektów małej retencji wodnej,
2. Planowane wielokierunkowe zamierzenia różnych podmiotów na rzecz retencjonowania wody,
3. Harmonogram rzeczowo-finansowy, szacunkowe koszty planowanych zadań, przedziały czasowe realizacji planowanych obiektów: lata 2005-2008, 2009-2015 oraz po roku 2015, efekty realizacji programu oraz wnioski,
4. Lokalizację obiektów na mapach hydrograficznych lub topograficznych,
5. Zasady i wytyczne do upowszechniania przez samorządy gminne, technicznych i nietechnicznych form małej retencji wodnej na potrzeby lokalne,

Podjęcie uchwały Sejmiku Województwa Dolnośląskiego w sprawie przyjęcia Programu powinno nastąpić w III kwartale 2006 roku.

Realizacja określonych w/w wymienionych dokumentach celów służy osiągnięciu zamierzeń zawartych w *Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku*.

4. Prognozy budżetowe na lata 2007-2013 dla samorządu województwa dolnośląskiego.

Opracowana prognoza budżetu na lata 2008 – 2013 wyznaczająca limit środków możliwych do przeznaczenia przez Województwo na zadania objęte WPI zostało sporządzone w oparciu o aktualne dane z wykonania budżetu roku 2007 i planu na rok 2008.

Z uwagi na fakt, iż w budżecie państwa przeprowadzane są nowe wyliczenia dotyczące bieżącego roku uwzględniające najnowsze dane makroekonomiczne oraz przewidywaną realizację większych wpływów podatkowych zarówno do Skarbu Państwa jak i samorządów terytorialnych w niniejszej projekcji dla wyszacowania wpływów z udziałów Województwa w podatkach dochodowych budżetu państwa (CIT i PIT) także przyjęto wyższą średnioroczną inflację (CPI) oraz wyższy wskaźnik produktu krajowego brutto (PKB) niż wynika to z oficjalnie opublikowanych dokumentów jakimi są założenia do Narodowego Planu Rozwoju 2007 – 2013 oraz Program Konwergencji - Aktualizacja 2007 i Strategia Zarządzania długiem sektora finansów publicznych w latach 2007 – 2009.

Powyższe wskaźniki w latach objętych prognozą przyjęto na poziomie:

lata	2008	2009	2010	2011	2012	2013
PKB	105,5	104,4	104,1	104,1	104,1	104,1
CPI	103,5	103,0	102,5	102,5	102,5	102,5

Źródło: na podstawie ogólnie dostępnych danych.

Za podstawę wyliczeń udziału Województwa w podatku dochodowym od osób prawnych przyjęto obok wyżej wymienionych wskaźników makroekonomicznych zapowiadaną obniżkę stawki CIT z 19 % do 15%, a także od 2013 roku skutki obniżki stawki CIT do 10%. Uwzględniono także - z uwagi na najnowsze dane makroekonomiczne i prognozy budżetu państwa – realizację CIT w roku 2008 większą od planu przyjętego w uchwale budżetowej o szacowaną kwotę 33.590.185 zł.

Nadmieniamy się także, że od 2008 r. uległa zmniejszeniu stawka udziału w CIT dla samorządów województw z 15,9% do 14%, co także ma wpływ na wielkość prognozowanych dochodów z tego źródła.

W prognozie dochodów Województwa z tytułu udziałów w podatku dochodowym od osób fizycznych zastosowano wskaźniki inflacji przewidywane na poszczególne lata z uwzględnieniem dwustopniowej skali podatkowej 18% i 32% obowiązującej od 2009 r.

Subwencję ogólną planowaną na poszczególne lata przez Ministra Finansów przyjęto z niniejszej projekcji na poziomie roku 2008 dla części oświatowej i części regionalnej subwencji ogólnej. Dla części wyrównawczej podstawę wyliczenia stanowi średnia arytmetyczna wpływów z tego źródła w latach ubiegłych oraz przyjęty wskaźnik wzrostu / spadku tych subwencji w kolejnych latach.

W projektowanych dochodach na rok 2009 ujęta została kwota 200 mln zł planowana do uzyskania ze sprzedaży nieruchomości po Wojewódzkim Szpitalu im. Babińskiego we Wrocławiu, którą planuje się przeznaczyć na sfinansowanie wydatków zadania pn. „Budowa i zarządzanie szpitalem o charakterze ratunkowym dla mieszkańców Wrocławia i powiatu wrocławskiego”

Prognozę pozostałych dochodów własnych oparto na dochodach realizowanych przez jednostki budżetowe oraz dochodach ze sprzedaży nieruchomości, opłat za trwałe zarząd, wieczyste użytkowanie, najem, przyjmując za podstawę kwoty zaplanowane w uchwale budżetowej na rok 2008.

Dochody wg. źródeł przyjęte w uchwałach budżetowych w latach 2004-2008 przedstawia tabela nr 1, natomiast projekcję dochodów Województwa Dolnośląskiego na lata 2009 -2013 przedstawiono w tabeli nr 2.

Dochody wg źródeł przyjęte w Uchwałach budżetowych w latach 2004-2008

Lp.	Treść	uchwała budżetowa na 2004 r.	uchwała budżetowa na 2005 r.	uchwała budżetowa na 2006 r.	uchwała budżetowa na 2007 r.	uchwała budżetowa na 2008 r.
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
A.	Dochody	281 859 176	313 350 039	479 686 811	692 337 197	971 254 437
1.	Udziały w podatkach	149 610 234	175 281 551	248 595 272	353 093 870	462 544 051
<i>w tym:</i>	<i>w tym:</i>					
	- CIT	109 568 569	132 196 700	198 400 012	291 240 948	395 939 000
	- PIT	40 041 665	43 084 851	50 195 260	61 852 922	66 605 051
2.	Subwencja ogólna	101 466 254	106 873 980	130 713 893	128 450 568	132 702 102
	- subwencja oświatowa	35 378 622	37 800 704	49 148 293	48 155 208	50 418 548
	- subwencja wyrównawcza	38 060 084	31 731 932	40 575 364	27 334 351	29 175 709
	- subwencja regionalna	28 027 548	37 341 344	40 990 236	52 961 009	53 107 845
3	Dotacje z budżetu państwa	21 159 420	9 532 000	38 790 800	98 121 376	247 155 659
a.	- dotacje rozwojowe	0	0	0	0	188 962 106
b.	- na zadania z zakresu administracji rządowej w tym:	8 927 420	9 532 000	31 122 000	86 430 872	58 106 000
	- bieżące	4 027 420	5 932 000	11 504 000	17 434 232	50 364 000
	- inwestycyjne	4 900 000	3 600 000	19 618 000	68 996 640	7 742 000
c.	- na zadania własne w tym:	12 232 000	0	7 668 800	11 690 504	36 068
	- bieżące	451 000	0	0	6 938 402	36 068
	- inwestycyjne	11 781 000	0	7 668 800	4 752 102	0
d.	- na zadania realizowane przez samorząd województwa na podstawie porozumień z organami administracji rządowej	0	0	0	0	51 485
4.	Pozostałe dotacje	2 647 840	186 620	29 823	1 026 164	542 460
	<i>w tym:</i>					
	- bieżące	1 497 840	186 620	29 823	1 026 164	0
	- inwestycyjne	1 150 000	0	0	0	542 460
5.	Pozostałe dochody własne	6 975 428	21 475 888	61 557 023	111 645 219	128 310 165
	- dochody z majątku	5 787 245	2 299 692	1 155 288	5 462 814	10 872 000
	- pozostałe dochody realizowane przez jednostki budżetowe	1 188 183	1 564 596	1 009 043	3 265 651	7 288 436
	- środki finansowe ze źródeł zagranicznych	0	17 611 600	18 222 750	4 049 500	0
	- pomoc finansowa innych j.s.t.					1 700 000
	- refundacje z Unii Europejskiej	0	0	41 169 942	98 867 254	108 449 729

Projekcja dochodów Województwa Dolnośląskiego na lata 2009 - 2013

LP.	Treść	2009	2010	2011	2012	2013	Razem 2009-2013
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
A.	Dochody	1 146 873 840	1 057 257 675	1 125 216 101	1 073 568 624	905 021 636	5 307 937 876
1.	Udziały w podatkach	433 246 353	459 401 640	487 237 909	516 866 026	390 844 527	2 287 596 455
<i>w tym:</i>	<i>w tym:</i>						
	- CIT 14 %	364 643 150	389 083 357	415 161 669	442 987 880	315 119 428	1 926 995 484
	- PIT	68 603 203	70 318 283	72 076 240	73 878 146	75 725 099	360 600 971
2.	Subwencja ogólna	131 634 271	130 605 523	129 614 427	128 659 605	127 739 729	648 253 555
<i>w tym:</i>	<i>w tym:</i>						
	- subwencja oświatowa	50 418 548	50 418 548	50 418 548	50 418 548	50 418 548	252 092 740
	- subwencja wyrównawcza	28 107 878	27 079 130	26 088 034	25 133 212	24 213 336	130 621 590
	- subwencja regionalna	53 107 845	53 107 845	53 107 845	53 107 845	53 107 845	265 539 225
3.	Dotacje z budżetu państwa	293 060 584	292 200 045	318 576 650	288 578 930	238 045 582	1 430 461 791
	- dotacje rozwojowe	234 954 584	234 094 045	260 470 650	230 472 930	179 939 582	1 139 931 791
	- na zadania z zakresu administracji rządowej w tym:	58 106 000	58 106 000	58 106 000	58 106 000	58 106 000	290 530 000
	- bieżące	50 364 000	50 364 000	50 364 000	50 364 000	50 364 000	251 820 000
	- inwestycyjne	7 742 000	7 742 000	7 742 000	7 742 000	7 742 000	38 710 000
4.	Pozostałe dochody własne	288 932 632	175 050 467	189 787 115	139 464 063	148 391 798	941 626 075
	- dochody ze sprzedaży majątku	206 388 158	6 388 158	6 388 158	6 388 158	6 388 158	231 940 790
	- pozostałe dochody realizowane przez jednostki budżetowe	7 461 697	9 289 289	7 821 322	9 657 905	8 199 152	42 429 365
	- refundacje z Unii Europejskiej oraz środki niepodlegające zwrotowi środków pochodzące ze źródeł zagranicznych	75 082 777	159 373 020	175 577 635	123 418 000	133 804 488	667 255 920

Dodatkowym źródłem finansowania zadań objętych WPI, obok dochodów budżetowych, są przychody Województwa. Prognozując kwotę z tego tytułu uwzględniono kwoty spłat pożyczek udzielonych z budżetu Województwa, wynikające z zawartych umów oraz możliwości zaciągania zobowiązań. Do szacowania kwot kredytów i pożyczek przyjęto ograniczenia wynikające z art. 169 i 170 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych.

Podstawą do ustalenia kwoty możliwego zadłużenia się Województwa była kwota prognozowanych na lata 2009 – 2013 dochodów, obligatoryjnych wydatków bieżących oraz zobowiązań wynikających z wyemitowanych przez Województwo obligacji w kwocie 100.000.000 zł, potencjalnych wydatków z tytułu udzielonych poręczeń oraz planowanego do zaciągnięcia w 2008 r. kredytu bankowego.

Uwzględniając informacje w powyższym zakresie ustalono w latach 2009 – 2013 przychody w kwocie 638.055.992 zł, w tym z tytułu:

- kredytu bankowego/obligacji na wkład własny w kwocie 150.000.000 zł,
- spłaty pożyczki udzielonej z budżetu Województwa Samodzielnemu Publicznemu Zakładowi Opieki Zdrowotnej – Dolnośląskiemu Centrum Chorób Płuc we Wrocławiu w kwocie 9.055.992 zł,
- kredytu/obligacji na prefinansowanie zadań własnych 479.000.000 zł.

W celu ustalenia wolnych środków stanowiących źródło finansowania zadań objętych WPI w latach 2009 – 2013 wraz z opracowaniem prognozy źródeł finansowania zadań, tj. strony dochodowo – przychodowej przygotowano równolegle prognozę wydatków i rozchodów realizowanych w ramach zasobów finansowych Województwa. Podstawą planowania wydatków bieżących były przede wszystkim kwoty wynikające z uchwały budżetowej Województwa na rok 2008, prognozowany wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych oraz konsekwencje dla budżetu Województwa wynikające z pełnienia funkcji Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007 – 2013 oraz Instytucji Pośredniczącej w Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki w nowym okresie programowania Unii Europejskiej w latach 2007 – 2013.

Wydatki na Pomoc techniczną Regionalnego Programu Operacyjnego zostały ujęte zgodnie z podziałem limitu środków na kategorie interwencji w latach 2007 – 2013. Na projekty Pomocy technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki zaprojektowano wydatki w wysokości określonej w Porozumieniu w sprawie realizacji komponentu regionalnego PO KL. Źródłem wyprzedzającego finansowania tych projektów będzie dotacja rozwojowa z budżetu państwa.

Wydatki na projekty własne o charakterze bieżącym w ramach RPO (za wyjątkiem Pomocy technicznej), Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (za wyjątkiem Pomocy technicznej) oraz Europejskiej Współpracy Terytorialnej zostały wyszacowane według wskaźnika wynikającego z proporcji wydatków planowanych na rok 2008 do alokacji przeznaczonej na ten rok.

Finansowanie wydatków na projekty własne inwestycyjne Województwa w części refundowanej z Unii Europejskiej będzie odbywać się z następujących źródeł:

- dotacja rozwojowa przekazana w formie zaliczki,
- dochody własne, w tym otrzymane refundacje z budżetu Unii Europejskiej,
- kredyt/obligacje.

W latach 2009 – 2013 prognozuje się zaciągnięcie kredytu lub emisję obligacji na ten cel w kwocie 479.000.000 zł, w tym:

w roku 2009	101.000.000 zł,
w roku 2010	211.000.000 zł,
w roku 2011	117.000.000 zł,
w roku 2012	3.000.000 zł,
w roku 2013	47.000.000 zł.

Zgodnie z zapisami Szczegółowego Opisu Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007 – 2013 oraz dokumentów dotyczących innych programów operacyjnych, w ramach których Województwo planuje uzyskać dofinansowanie przyjęto, że podstawową formą finansowania zadań będzie refundacja poniesionych wydatków, natomiast zaliczki będą przekazywane ze środków dotacji rozwojowych otrzymanych z budżetu państwa.

W projekcji budżetu założono, że środki Województwa przeznaczone na prefinansowanie wydatków w danym roku będą stanowiły dochód roku następnego.

W związku ze wsparciem finansowym z budżetu Województwa realizacji programu restrukturyzacji samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, dla których podmiotem tworzącym jest Sejmik Województwa Dolnośląskiego w kwocie 372 mln zł, w prognozie wydatków założono, że w latach 2009 – 2013 na restrukturyzację jednostek ochrony zdrowia będą przeznaczone środki w kwocie 100.000.000 zł. Ponadto w projektowanych wydatkach zaplanowano środki na ewentualną spłatę poręczonych przez Województwo kredytów zaciągniętych przez jednostki ochrony zdrowia oraz obsługę i wykup obligacji wyemitowanych w kwocie 100.000.000 zł. Konsekwencje udzielonej z budżetu Województwa pomocy finansowej będą odczuwalne dla Województwa do 2021 roku, bowiem dopiero w tym roku nastąpi całkowity wykup obligacji. W latach 2009 – 2013 wydatkowane będą z tego tytułu z budżetu Województwa środki w wysokości 49.899.719 zł.

Kwoty potencjalnych spłat kredytów wynikające z udzielonych poręczeń ustalono zgodnie z harmonogramami spłat na dzień 31 stycznia 2008 r. Zabezpieczono również wydatki na poręczenie kredytu planowanego do zaciągnięcia przez Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Legnicy. Stąd też prognoza obejmuje następujące jednostki:

- Specjalistyczny Szpital im. dr A. Sokołowskiego w Wałbrzychu,
- Dolnośląskie Centrum Pediatriczne im. J. Korczaka we Wrocławiu na spłatę zobowiązań z tytułu odsetek, do poboru których upoważniony jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych, w części finansowanej przez ubezpieczonych,
- Dolnośląski Szpital Specjalisty im. T. Marciniaka, Centrum Medycyny Ratunkowej na spłatę zobowiązań w ramach restrukturyzacji finansowej,
- Specjalistyczny Rehabilitacyjno – Ortopedyczny Zespół Opieki Zdrowotnej we Wrocławiu na spłatę zobowiązań w ramach restrukturyzacji finansowej,
- Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Stroniu Śl. na spłatę zobowiązań w ramach restrukturyzacji finansowej,
- Obwód Lecznictwa Kolejowego w Legnicy na spłatę zobowiązań w ramach restrukturyzacji finansowej,

- Specjalistyczny Zespół Opieki Zdrowotnej Chorób Płuc i Gruźlicy w Rościszowie na spłatę zobowiązań w ramach restrukturyzacji finansowej,
- Szpital Specjalistyczny im. Falkiewicza we Wrocławiu na spłatę zobowiązań w ramach restrukturyzacji finansowej,
- Dolnośląskie Centrum Chorób Płuc we Wrocławiu na spłatę zobowiązań w ramach restrukturyzacji finansowej,
- Dolnośląskie Centrum Onkologii we Wrocławiu na finansowanie inwestycji obejmującej budowę budynku teleradioterapii,
- Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Legnicy na spłatę zobowiązań w ramach restrukturyzacji finansowej.

W/w poręczenia angażują budżet Województwa w latach 2009 – 2013 na kwotę, 56.824.225 zł co przedstawia tabela nr 3.

Nadal nierozwiązany pozostaje problem dofinansowania nierentownych kolejowych przewozów pasażerskich. Strategia dla transportu kolejowego do 2013 r. przyjęta przez Radę Ministrów dnia 17 kwietnia 2007 r. zakłada przejęcie przez państwo roli koordynatora rozwoju sieci kolejowej. Nadrzędnym celem jest stabilizacja finansowa PKP S.A. jako spółki dominującej i reszty grupy w tym szczególnie PKP Przewozy Regionalne. Zgodnie ze Strategią do 2009 r. ma nastąpić oddłużenie spółki PKP Przewozy Regionalne. Jej zadłużenie pod koniec 2006 r. wynosiło 2,1 mld zł i znacznie przewyższało wartość majątku spółki. Przewiduje się, że spółka ta otrzyma w latach 2008 – 2009 pożyczkę z budżetu państwa w wysokości 1,86 mld zł. Jako spłatę pożyczki skarb państwa dostanie udziały w PKP Przewozy Regionalne, które następnie przekaże samorządom województw. Dzięki temu w województwach mają powstać samorządowe spółki kolejowe.

W związku z trwającymi aktualnie pracami dotyczącymi uregulowań w powyższym zakresie w prognozie na lata 2009 – 2013 wydatki na dotowanie regionalnych przewozów pasażerskich zaplanowano z uwzględnieniem uchwały Sejmiku Województwa Dolnośląskiego w sprawie upoważnienia Zarządu Województwa Dolnośląskiego do zaciągania zobowiązania wynikającego z realizacji zadania własnego polegającego na organizowaniu i dotowaniu regionalnych kolejowych przewozów pasażerskich w latach 2008 – 2010 oraz biznesplanu opracowanego dla spółki Koleje Dolnośląskie S.A.

Wydatki na dopłaty do pasażerskich przewozów autobusowych z tytułu stosowania przez przewoźników ulg ustawowych, zgodnie z nowelizacją ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego od stycznia 2008 r. są zadaniem z zakresu administracji rządowej i nie są finansowane z dochodów własnych Województwa. W prognozie budżetu ujęte zostały więc w ramach zadań finansowanych z dotacji celowej z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej.

Projekcja wydatków w latach 2009 – 2013 została zaprezentowana w tabeli nr 4.

Projekcja zobowiązań Województwa z tytułu udzielonych poręczeń

Tabela nr 3

wg stanu na 31.01.2008 r.

L.p.	Jednostka	Data zaciągnięcia zobowiązania/ udzielenia poręczenia	2009	2010	2011	2012	2013	Ogółem
			Planowane kwoty spłat	Planowane kwoty spłat	Planowane kwoty spłat	Planowane kwoty spłat	Planowane kwoty spłat	Planowane kwoty spłat
1	2	3	7	8	9	10	11	12
	Potencjalne spłaty wynikające z udzielonych poręczeń		12 792 453	12 379 713	11 170 373	10 408 914	10 072 772	56 824 225
1	<i>Specjalistyczny Szpital im. dra A. Sokołowskiego w Wałbrzychu kredyt z 2004 roku</i>	<i>grudzień 2004 r.</i>	<i>1 298 016</i>	<i>1 248 416</i>	<i>1 198 816</i>	<i>1 150 224</i>	<i>1 099 616</i>	<i>5 995 088</i>
	- raty kapitałowe		800 000	800 000	800 000	800 000	800 000	4 000 000
	- odsetki		498 016	448 416	398 816	350 224	299 616	1 995 088
2	<i>Dolnośląskie Centrum Pediatriczne im. J. Korczaka we Wrocławiu</i>	<i>wrzesień 2005 r.</i>	<i>576 000</i>	<i>576 000</i>	<i>428 000</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>1 580 000</i>
	- raty kapitałowe		576 000	576 000	428 000			1 580 000
3	<i>Specjalistyczny Szpital im. dra A. Sokołowskiego w Wałbrzychu kredyt z 2005 roku</i>	<i>grudzień 2005 r.</i>	<i>2 381 534</i>	<i>2 291 801</i>	<i>2 202 067</i>	<i>2 114 158</i>	<i>2 022 600</i>	<i>11 012 160</i>
	- raty kapitałowe		1 480 008	1 480 008	1 480 008	1 480 008	1 480 008	7 400 040
	- odsetki		901 526	811 793	722 059	634 150	542 592	3 612 120
4	<i>Dolnośląski Szpital Specjalistyczny im. T. Marciniaka, Centrum Medycyny Ratunkowej we Wrocławiu</i>	<i>czerwiec 2006 r.</i>	<i>808 080</i>	<i>740 340</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>1 548 420</i>
	- raty kapitałowe		808 080	740 340				1 548 420
5	<i>Szpital Specjalistyczny im. Falkiewicza we Wrocławiu</i>	<i>lipiec 2006 r.</i>	<i>1 100 000</i>	<i>1 100 000</i>	<i>1 100 000</i>	<i>1 100 000</i>	<i>1 100 000</i>	<i>5 500 000</i>
	- raty kapitałowe		1 100 000	1 100 000	1 100 000	1 100 000	1 100 000	5 500 000
6	<i>Dolnośląskie Centrum Onkologii we Wrocławiu</i>	<i>maj 2006 r.</i>	<i>1 187 091</i>	<i>1 117 091</i>	<i>1 047 091</i>	<i>977 091</i>	<i>907 091</i>	<i>5 235 455</i>
	- raty kapitałowe		700 008	700 008	700 008	700 008	700 008	3 500 040
	- odsetki		487 083	417 083	347 083	277 083	207 083	1 735 415
7	<i>Specjalistyczny Zespół Opieki Zdrowotnej Chorób Płuc i Gruźlicy w Rościszowie</i>	<i>lipiec 2006 r.</i>	<i>60 000</i>	<i>61 200</i>	<i>86 400</i>	<i>93 600</i>	<i>109 200</i>	<i>410 400</i>
	- raty kapitałowe		60 000	61 200	86 400	93 600	109 200	410 400
8	<i>Obwód Lecznictwa Kolejowego w Legnicy</i>	<i>maj 2006 r.</i>	<i>37 500</i>	<i>37 500</i>	<i>37 500</i>	<i>37 500</i>	<i>37 500</i>	<i>187 500</i>
	- raty kapitałowe		37 500	37 500	37 500	37 500	37 500	187 500
9	<i>Dolnośląskie Centrum Chorób Płuc we Wrocławiu</i>	<i>wrzesień 2006 r.</i>	<i>1 315 070</i>	<i>1 266 736</i>	<i>1 218 403</i>	<i>1 170 070</i>	<i>1 121 736</i>	<i>6 092 015</i>
	- raty kapitałowe		966 667	966 667	966 667	966 667	966 667	4 833 335
	- odsetki		348 403	300 069	251 736	203 403	155 069	1 258 680
10	<i>Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych w Stroniu Śl.</i>	<i>czerwiec 2006 r.</i>	<i>800 000</i>	<i>800 000</i>	<i>800 000</i>	<i>800 000</i>	<i>800 000</i>	<i>4 000 000</i>
	- raty kapitałowe		800 000	800 000	800 000	800 000	800 000	4 000 000
11	<i>Specjalistyczny Rehabilitacyjno - Ortopedyczny ZOZ we Wrocławiu</i>	<i>czerwiec 2006 r.</i>	<i>675 000</i>	<i>675 000</i>	<i>675 000</i>	<i>675 000</i>	<i>675 000</i>	<i>3 375 000</i>
	- raty kapitałowe		675 000	675 000	675 000	675 000	675 000	3 375 000
12.	<i>Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Legnicy</i>	<i>planowany do zaciągnięcia</i>	<i>2 554 162</i>	<i>2 465 629</i>	<i>2 377 096</i>	<i>2 291 271</i>	<i>2 200 029</i>	<i>11 888 187</i>
	- raty kapitałowe		1 333 332	1 333 332	1 333 332	1 333 332	1 333 332	6 666 660
	- odsetki		1 220 830	1 132 297	1 043 764	957 939	866 697	5 221 527

Prognoza wydatków Województwa Dolnośląskiego na lata 2009 - 2013

Lp.	Wyszczególnienie	wydatki na rok 2009	wydatki na rok 2010	wydatki na rok 2011	wydatki na rok 2012	wydatki na rok 2013	Ogółem 2009 - 2013
I.	Wydatki ogółem (bez obsługi długu)	1 188 661 038	997 358 164	880 892 136	845 095 994	838 107 697	4 750 115 029
1.	Wydatki bieżące (z wyłączeniem wydatków na obsługę długu)	637 490 886	597 485 195	610 983 785	627 525 112	617 491 063	3 090 976 041
1.1	Wydatki na działalność jednostek budżetowych (z wyłączeniem zadań współfinansowanych z UE i edukacji)	173 387 477	179 189 764	185 235 538	195 497 143	202 261 509	935 571 432
1.2	wydatki na edukację	57 504 768	58 942 387	60 415 947	61 926 346	63 474 504	302 263 953
1.3	spółka kolejowa	17 800 000	18 000 000	18 600 000	20 500 000	20 900 000	95 800 000
1.4	wydatki związane z przewozami kolejowymi	42 000 000	42 000 000	41 400 000	39 500 000	39 100 000	204 000 000
1.5	Kultura	68 618 600	70 334 065	72 092 417	73 894 727	75 742 095	360 681 904
1.6	ochrona zdrowia	80 877 359	28 969 242	29 568 390	27 319 381	28 799 751	195 534 122
1.7	kultura fizyczna i sport	7 416 000	7 601 400	7 791 435	7 986 221	8 185 876	38 980 932
1.8	turystyka + bezpieczeństwo	1 243 210	1 274 290	1 306 148	1 338 801	1 372 271	6 534 720
1.9	Nauka	1 468 780	1 505 500	1 543 137	1 581 715	1 621 258	7 720 390
1.10	rozwój obszarów wiejskich	309 000	316 725	324 643	332 759	341 078	1 624 206
1.11	rozwój przedsiębiorczości	288 400	295 610	303 000	310 575	318 340	1 515 925
1.12	utrzymanie nieruchomości	1 103 130	1 130 708	1 158 976	1 187 950	1 217 649	5 798 414
1.13	pozostałe wydatki	291 181	298 461	305 922	313 570	321 409	1 530 543
1.14	wydatki związane z wpływami z opłat za korzystanie ze środowiska i opłat produktowych	111 240	114 021	116 872	119 793	122 788	584 714
1.15	zadania współfinansowane z budżetu UE	185 071 741	187 513 023	190 821 361	195 716 129	173 712 533	932 834 787
2	prefinansowanie zadań WPI	277 963 032	326 665 769	196 701 231	144 363 762	147 409 514	1 093 103 308
3	administracja rządowa	58 106 000	58 106 000	58 106 000	58 106 000	58 106 000	290 530 000
4	Wpłata do budżetu	12 101 120	12 101 200	12 101 120	12 101 120	12 101 120	60 505 680
5	Wydatki majątkowe jednoroczne	3 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000	15 000 000
6	Budowa i zarządzanie szpitalem o charakterze ratunkowym dla mieszkańców Wrocławia i powiatu wrocławskiego	200 000 000					200 000 000

Zasoby finansowe Województwa oprócz wydatków na zadania statutowe przeznaczone są również na spłatę długu Województwa. Według stanu na dzień 31 grudnia 2007 r. Województwo było zadłużone z tytułu pożyczki na prefinansowanie zadań objętych współfinansowaniem z budżetu Unii Europejskiej w kwocie 61.354.275 zł oraz emisji obligacji w kwocie 100.000.000 zł. Zwrot pożyczki na prefinansowanie następuje po otrzymaniu z Unii Europejskiej refundacji poniesionych wydatków. Tak więc obciążeniem dla budżetu Województwa są odsetki od kwoty zaciągniętej pożyczki. Pożyczki udzielane samorządom województw na zadania z zakresu zwalczania bezrobocia realizowane przez wojewódzkie urzędy pracy nie są oprocentowane, natomiast oprocentowanie pożyczek na pozostałe działania i projekty realizowane w ramach ZPORR oraz RPO przyjęto w wysokości określonej w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 28 czerwca 2006 r. w sprawie przekazywania i zwrotu środków na prefinansowanie Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (Dz. U. Nr 117, poz. 794), która wynosi 0,25 stopy rentowności 52 – tygodniowych bonów skarbowych. W związku z zakończeniem realizacji działań i projektów współfinansowanych z budżetu Unii Europejskiej na lata 2004 – 2006 do końca 2008 r. planowana jest całkowita spłata pożyczki na prefinansowanie.

Z uwagi na fakt, iż w okresie programowania 2007 – 2013 nie będzie instrumentu prefinansowania projektów z pożyczki z budżetu państwa, wydatki Województwa przeznaczone będą również na obsługę kredytu/emisję obligacji na wyprzedzające finansowanie projektów realizowanych ze środków Unii Europejskiej. W projekcji budżetu przyjęto kwotę odsetek w wysokości 6% rocznie.

Zgodnie z Uchwałą Nr XLV/601/2005 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 września 2005 r. w sprawie emisji obligacji oraz określenia zasad ich zbywania, nabywania i wykupu, Województwo w latach 2006 – 2007 wyemitowało obligacje w kwocie 100.000.000 zł z przeznaczeniem na restrukturyzację samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, dla których podmiotem tworzącym jest Sejmik Województwa. Wykup obligacji będzie następował do 2021 r. co zostało zaprezentowane w tabeli nr 5.

W związku z planowanym pogłębieniem zadłużenia Województwa (zobowiązanie długoterminowe) o kwotę 200.000.000 zł przeznaczoną na finansowanie zadań objętych WPI na lata 2008 – 2013 w prognozie wydatków i rozchodów uwzględniono jego spłatę. Założono oprocentowanie na poziomie 6 % rocznie oraz spłatę kapitału w latach 2010 – 2015. Uwzględniając wyżej omówione dochody, przychody, wydatki i rozchody ustalona została prognoza wolnych środków na lata 2009 – 2013, zaprezentowana w tabeli nr 6.

Projekcja emisji obligacji na lata 2009 - 2021

Tabela nr 5

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ogółem - emisja w 2006 r. w tym:	4 757 378	4 756 382	10 736 382	11 378 074	11 960 047	12 481 492	11 942 204
-wykup obligacji	0	0	6 000 000	7 000 000	8 000 000	9 000 000	9 000 000
- prowizja	20 000	20 000	0	0	0	0	0
-odsetki	4 737 378	4 736 382	4 736 382	4 378 074	3 960 047	3 481 492	2 942 204
Ogółem - emisja w 2007 r.w tym:	1 263 100	1 262 089	1 262 089	1 262 089	1 262 089	1 262 089	1 262 089
-wykup obligacji	0	0	0	0	0	0	0
-odsetki	1 263 100	1 262 089	1 262 089	1 262 089	1 262 089	1 262 089	1 262 089
Razem	6 020 478	6 018 471	11 998 471	12 640 163	13 222 136	13 743 581	13 204 293

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Razem
Ogółem - emisja w 2006 r. w tym:	12 402 917	11 802 694	6 202 472	5 901 854	5 601 236	5 300 618	115 223 750
-wykup obligacji	10 000 000	10 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	79 000 000
- prowizja	0	0	0	0	0	0	40 000
-odsetki	2 402 917	1 802 694	1 202 472	901 854	601 236	300 618	36 183 750
Ogółem - emisja w 2007 r. w tym:	1 262 089	1 262 089	6 262 089	5 961 978	6 161 360	5 830 680	35 575 919
-wykup obligacji	0	0	5 000 000	5 000 000	5 500 000	5 500 000	21 000 000
-odsetki	1 262 089	1 262 089	1 262 089	961 978	661 360	330 680	14 575 919
Razem	13 665 006	13 064 783	12 464 561	11 863 832	11 762 596	11 131 298	150 799 669

Prognoza wolnych środków na lata 2009 - 2013

L.p.	Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	Ogółem lata 2009 - 2013
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Dochody	1 146 873 840	1 057 257 675	1 125 216 101	1 073 568 624	905 021 636	5 307 937 876
2	Przychody	102 276 944	212 268 808	118 046 256	5 520 684	49 943 300	488 055 992
3	Wydatki bez obsługi długu	1 188 661 038	997 358 164	880 892 136	845 095 994	838 107 697	4 750 115 029
4	Obsługa długu i rozchody	9 008 971	116 250 252	232 703 677	133 190 848	17 701 588	508 855 336
5	Wolne środki (1+2-3-4)	51 480 775	155 918 067	129 666 544	100 802 466	99 155 651	537 023 503
6	Nadwyżka z 2008 roku	37 707 500					37 707 500
7	Kredyt/obligacje na zadania objęte WPI	100 000 000	50 000 000				150 000 000
8	spłata kredytu/obligacji	14 000 000	31 700 000	45 500 000	33 400 000	26 900 000	151 500 000
	Środki na realizację WPI	175 188 275	174 218 067	84 166 544	67 402 466	72 255 651	573 231 003

5. Wybór zadań do Programu

Uchwałą Nr 524/III/07 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 3 lipca 2007 r., w sprawie zmiany uchwały Nr 3367/II/06 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 7 lutego 2006 r., w sprawie powołania Komisji do spraw oceny wniosków do realizacji w ramach Wieloletniego Programu Inwestycyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 realizowanego przez Samorząd Województwa, powołano Komisję do spraw oceny wniosków do realizacji w ramach WPI w składzie:

1. Członek Zarządu Województwa Dolnośląskiego, Przewodniczący Komisji,
2. Dyrektor Departamentu Rozwoju Regionalnego, Z-ca Przewodniczącego Komisji,
3. Skarbnik Województwa,
4. Dyrektor Departamentu Polityki Zdrowotnej,
5. Dyrektor Departamentu Mienia Wojewódzkiego i Rolnictwa
6. Dyrektor Departamentu Regionalnego Programu Operacyjnego,
7. Dyrektor Departamentu Spraw Społecznych
8. Dyrektor Departamentu Polityki Przestrzennej i Infrastruktury,
9. Geodeta Województwa,
10. Dyrektor Wydziału Nadzoru Właścicielskiego,
11. Dyrektor Wydziału Polityki Regionalnej,
12. Dyrektor Wydziału Inwestycji,
13. Dyrektor Wydziału Edukacji i Nauki,
14. Dyrektor Wydziału Kultury,
15. Pełnomocnik Marszałka ds. Wdrażania Technologii Informacyjnych,
16. Dyrektor Dolnośląskiego Zarządu Dróg Wojewódzkich,
17. Dyrektor Wojewódzkiego Biura Urbanistycznego.

Przewodniczący Komisji został zobligowany do przedstawienia regulaminu pracy Komisji, celem zatwierdzenia go przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego.

Uchwałą Nr 559/III/07 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 17 lipca 2007 r., w sprawie zatwierdzenia Regulaminu Pracy Komisji do spraw oceny wniosków do realizacji w ramach Wieloletniego Programu Inwestycyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 realizowanego przez Samorząd Województwa został zatwierdzony „Regulamin Pracy Komisji”.

Do zadań Komisji, podobnie jak w poprzednim okresie programowania, należało przede wszystkim:

1. Określenie zawartości Wieloletniego Programu Inwestycyjnego.
2. Opracowanie wzoru karty zadania inwestycyjnego określającego jej strukturę i zawartość.
3. Opracowanie listy zadań inwestycyjnych proponowanych do realizacji, horyzontu czasowego dla poszczególnych zadań i hierarchii ich ważności, ustalonych według jednolitych kryteriów.

W celu zagwarantowania zgodności ze wszystkimi założeniami i wymaganiami formalnymi zgłaszane do WPI zadania Komisja zweryfikowała na podstawie ustalonej listy kryteriów oraz oceny merytorycznej dokonanej przez departamenty nadzorujące poszczególne zadania.

Komisja przy rozpatrywaniu projektów zadań inwestycyjnych kierowała się następującymi zasadami:

- a) Projekty zadań inwestycyjnych muszą dotyczyć zadań własnych Województwa, realizowanych przez jednostki podległe Województwu i jednostki, dla których Województwo jest organem założycielskim.
- b) W przypadku zaangażowania środków zewnętrznych, zwłaszcza funduszy strukturalnych UE, środków zagranicznych, projekty zadań muszą być zgodne z wymaganiami i celami określonymi przez donatora.
- c) W Wieloletnim Programie Inwestycyjnym zostały ujęte tylko te zadania inwestycyjne, które były zgodne z ustaleniami wynikającymi ze:
  - Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku,
  - Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego,
  - programów wojewódzkich uchwalonych przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego,
  - oraz programów rządowych i resortowych w częściach dotyczących województwa.
- d) Projekty zadań muszą uwzględniać możliwości budżetu województwa.
- e) Wskazane jest aby zgłaszane projekty zadań posiadały znaczący wpływ na rozwój gospodarczy regionu.

Przy ocenie projektów zadań inwestycyjnych a następnie ich weryfikacją, Komisja kierowała się następującymi kryteriami:

- a) stopniem realizacji celów programu, do którego będzie aplikowało zadanie,
- b) wpływem zadania na rozwój gospodarczy województwa,
- c) możliwością współfinansowania nakładów ze środków pochodzących z budżetu województwa.

Przewodniczący Komisji przedłożył Zarządowi Województwa opracowany przez Komisję projekt aktualizacji *Wieloletniego Programu Inwestycyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 realizowanego przez Samorząd Województwa*, celem zatwierdzenia go i przekazania do Sejmu Województwa”.

6 Monitorowanie realizacji Wieloletniego Programu Inwestycyjnego.

Przedstawiając niniejszy Program należy zauważyć, że zmieniające się warunki zewnętrzne, a także możliwości roczne budżetu oraz fakt, że fundusze unijne, które odgrywają znaczącą rolę w jego realizacji, będą jedynie refinansować poniesione nakłady i to nie w pełnej wysokości, realizacja Programu będzie podlegała bieżącemu monitorowaniu i weryfikowaniu przyjętych ustaleń przynajmniej raz w roku. Jak pokazała praktyka, w poprzednim okresie realizacji WPI 2004-2008, weryfikacja zadań dokonywana była trzy-czterokrotnie w ciągu roku budżetowego.

W związku z tym przyjęto, podobnie jak w poprzednim okresie programowania, że przedstawiony Program, będzie miał charakter „otwarty” co da możliwość zagwarantowania zgodności z rocznym cyklem budżetowym i dostosowaniem do rzeczywistych możliwości finansowych i potrzeb, a także ewentualnej zmiany ustalonych priorytetów, gdyby zachodziła taka potrzeba.

Informacja o przebiegu realizacji zadań inwestycyjnych, w *Wieloletnim Programie Inwestycyjnym dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 realizowanym przez Samorząd Województwa*, będzie przedstawiana Sejmikowi w ramach sprawozdania finansowego przekazywanego przez Zarząd Województwa.

7 Wieloletni Program Inwestycyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 realizowany przez Samorząd Województwa w układzie zadaniowo-finansowym.

Dokonując analizy możliwości finansowych budżetu Samorządu Województwa Dolnośląskiego, opierając się na prognozowanych przychodach, uwzględniając przy tym zmianę przepisów prawnych w zakresie finansowania zadań Samorządu Województwa przyjęto, limit wydatków na sfinansowanie **zadań priorytetowych** ujętych w *Wieloletnim Programie Inwestycyjnym dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007 – 2013 realizowanym przez Samorząd Województwa*, który przedstawiono w tabeli nr 8.

Na zadania podlegające refinansowaniu z funduszy Unii Europejskiej zaplanowano wydatki w wysokości 100% przewidywanych nakładów, przy założeniu, że część poniesionych nakładów wróci do budżetu Województwa Dolnośląskiego, jednak ze znacznym opóźnieniem (w przypadku Regionalnego Programu Operacyjnego refinansowanie obejmuje do 85 % wydatków kwalifikowalnych).

W tabeli nr 9, przedstawiono zestawienie zbiorcze, prezentujące limity wydatków na poszczególne grupy zadań, wartość **zadań priorytetowych** mieszczących się w tym limicie (szczegółowy wykaz zadań, przewidywane nakłady i montaż finansowy zawiera Tabela A) oraz wartość **zadań rezerwowych** (szczegółowy wykaz tych zadań, przewidywane nakłady i montaż finansowy zawiera Tabela B).

Tabela 8. Zestawienie wydatków na **zadania priorytetowe** w Wieloletnim Programie Inwestycyjnym dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007 - 2013 realizowanym przez Samorząd Województwa

w tys. zł.

Plan wydatków priorytetowych w latach 2007-2013							
Grupa zadań	łącznie nakłady inwestycyjne	w tym:				budżet państwa	inne
		środki własne budżetu województwa	fundusze unijne				
			RPO	inne			
Drogi wojewódzkie	1 355 899,521	604 201,396	329 974,355	351 315,284	8 718,961	61 689,525	
Oświata	345 656,574	97 610,913	101 001,701	20 282,332	65 803,956	60 957,672	
Kultura	169 430,754	19 957,900	50 935,100	74 389,315	15 066,775	9 081,664	
Ochrona zdrowia	458 584,094	55 291,435	131 132,252	81 485,567	28 772,147	161 902,693	
Informatyzacja	304 865,232	27 044,854	243 070,550	11 941,802	0,000	22 808,026	
Ochrona środowiska	1 185 666,607	4 857,107	93 957,065	792 164,499	286 232,115	8 455,821	
Pozostałe zadania	313 510,700	151 301,838	138 758,862	23 450,000	0,000	0,000	
RAZEM:	4 133 613,482	960 265,443	1 088 829,885	1 355 028,799	404 593,954	324 895,401	

Tabela 9. Zbiorcze zestawienie wydatków na Wieloletni Program Inwestycyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007 - 2013 realizowany przez Samorząd Województwa

Lp.	Grupa zadań	Łączne wydatki na zadania priorytetowe (Tab. A) w tys. PLN	Struktura w wydatkach ogółem w %	Wydatki na zadania finansowane z budżetu Województwa (Tab. A) w tys. PLN	Struktura w budżecie Województwa%	Udział wydatków własnych w wydatkach ogółem %	Wartość zadań rezerwowych (Tab. B) w tys. PLN
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(5)/(3)	(7)
1	Drogi wojewódzkie	1 355 899,521	32,80%	604 201	62,92%	44,56%	686 801
2	Oświata	345 656,574	8,36%	97 611	10,16%	28,24%	20 000
3	Kultura	169 430,754	4,10%	19 958	2,08%	11,78%	23 000
4	Ochrona zdrowia	458 584,094	11,09%	55 291	5,76%	12,06%	239 719
5	Informatyzacja	304 865,232	7,38%	27 045	2,82%	8,87%	5 896
6	Ochrona środowiska	1 185 666,607	28,68%	4 857	0,51%	0,41%	0
7	Pozostałe	313 510,700	7,58%	151 302	15,76%	48,26%	1 569
OGÓLEM:		4 133 613	100,00%	960 265	100,00%	23,23%	976 985

7.1 Zadania priorytetowe w Wieloletnim Programie Inwestycyjnym dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007 - 2013 realizowanym przez Samorząd Województwa – Tabela A

W tabeli A przedstawiono szczegółowy wykaz zadań priorytetowych, przewidywane nakłady i montaż finansowy, w rozbiciu na poszczególne lata realizacji, usystematyzowany według ocen Komisji.

7.2 Zadania rezerwowe do wprowadzenia do Wieloletniego Programu Inwestycyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007 - 2013 realizowanego przez Samorząd Województwa – Tabela B.

Tabela B przedstawia szczegółowy wykaz zadań rezerwowych, przewidywane nakłady i montaż finansowy, w rozbiciu na poszczególne lata realizacji, usystematyzowany według ocen Komisji.